

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

FEBERWARE/MATŠHE 2012

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 100

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 12.

KAROLO YA A: RUBIRIKI YA GO LEKOLA TAODIŠO (50)

	Khouto 7: Bokgoni bjo bo botse go fetiša. 80–100%	Khouto 6: Bokgoni bjo bo botse kudukudu. 70–79%	Khouto 5: Bokgoni bjo bo botse kudu. 60–69%	Khouto 4: Bokgoni bja go kgotsofatša. 50–59%	Khouto 3: Bokgoni bjo bo lekanego. 40–49%	Khouto 2: Bokgoni bja go išega. 30–39%	Khouto 1: Bokgoni bja go hlaelela kudukudu. 0–29%
D=DITENG P=PEAKANYO (MEPUTSO 32) D=25 P=07	26–32 -Diteng di laetša kwešišo ya go kgahliša ya ditaba. -Dikgopolo tša go butšwa tša go hlohla mogopolo. -Peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše taodišo ya go hlamega gabotse kudukudu.	22½–25½ -Diteng di laetša tlhalošo ye e tseneletšego ya ditaba. -Dikgopolo di a kgahliša, ke tša boikgopolelo. -Peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše taodišo ya go hlamega gabotse kudu.	19½–22 -Diteng di laetša tlhalošo ya go kwagala ya ditaba. -Dikgopolo tša go kgahliša, tša go goga šedi. -Peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše taodišo sa go hlamega gabotse.	16–19 -Diteng di hlaloša ditaba ka go kgotsofatša. -Dikgopolo ke tša mehlang, tša go se tsenelele. -Peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše taodišo ya go amogelega ya lelemetlaleletšo la pele.	13–15½ -Diteng ke tša mehlang tša go se nyalelane. -Dikgopolo mo go ntši di tseleng fela di a ipušeletša. -Peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše taodišo ya go hlamega gabotse ya lelemetlaleletšo la pele.	10–12½ -Diteng ga di kwagale ka mehla, ga di nyalelane. -Dikgopolo ke tše nnyane tša go fela di ipušeletša. -Bohlatse bja go hlaelela bja Peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo.	0–9½ -Diteng di fapogile ebile ga di nyalelane. -Dikgopolo di šarakane ebile di a hlakahlakanya. -Ga go na peakanyo le sengwalwakakanywa sa mathomo. -Taodišo e hlagišitšwe ka bofokodi.
P=POLELO, S=SETAELE P=PALOBO- HLATSE (MEPUTSO 12) P= 05 S= 05 P= 02	10–12 -Bohlatse bja temogo ye e tseneletšego ya polelo. -Polelo le maswaodikga di laotšwe ka botlalo. -Polelomakgethe e šomišitšwe ka nepagalo. -Kgethontšu e laetša setaele sa maleba sa ditaba. -Taodišo e tloga e se na le ge e le phošwana go laetša gore e badišišitšwe le go ntšhwa diphošo.	8½–9½ -Temogwana ye e tseneletšego ya polelo. -Polelo le maswaodikga di laotšwe ka tshwanelo le go kgona go šomiša polelo-makgethe ka nepagalo. -Kgethontšu mo go ntši e nepagetše ebile e laetša setaele sa maleba. -Taodišo ga e na le phošo go laetša gore e badišišitšwe le go ntšhwa diphošo.	7½–8 -Temogwana ye e tseneletšego ya polelo. -Polelo le maswaodikga mo go ntši ke tša maleba. -Kgethontšu e lekanetšenyana fela e sepelelana le setšweletšwa. -Setaele se nepagetše ebile ke sa tshwanelo, se sepelelana le dinyakwa tša sererwa. -Taodišo e tloga e se na le phošo go laetša gore e badišišitšwe le go ntšhwa diphošo.	6–7 -Temogwana ya khuetšo ya polelo. -Polelo e nyakile e letefaditšwe, le maswaodikga a a kgotsofatša. -Kgethontšu e nyakile go hlaelela fela e sepelelana le sererwa. -Setaele se nepagetše go ya ka dinyakwa tša sererwa. -Taodišo e sa na le diphošo le ge e laetša go badišišitšwe le go ntšhwa diphošo.	5–5½ -Polelo ya go hlaelela le maswaodikga ga se a šomišwa ka tshwanelo. -Kgethontšu ya motheo, ya go hlaelela. -Setaele ga se nyalelane ebile ga se sererwa. -Taodišo e na le diphošo tše ntši le ge e laetša e badišišitšwe le go ntšhwa diphošo.	4–4½ -Polelo le maswaodikga di fošagetše. -Kgethontšu e hlaelela kudu. -Setaele ga se sepelelana le sererwa. -Taodišo e tletše diphošo le ge e badišišitšwe le go ntšhwa diphošo.	0–3½ -Polelo le maswaodikga di fošagetše kudu. -Kgethontšu e šarakane ebile e hlakahlakane. -Setaele se fošagetše ka mahlakoreng ka moka. -Taodišo e tletše ka diphošo ebile e hlakahlakanya ditaba le ge e badišišitšwe le go ntšhwa diphošo.

	<u>5–6</u>	<u>4½</u>	<u>4</u>	<u>3–3½</u>	<u>2½</u>	<u>2</u>	<u>0–1½</u>
<p>T=TLHAMEGO</p> <p>(MEPUTSO 6)</p> <p>T= 06</p>	<p>-Ditaba di a nyalelana le dintlha di filwe ka botlalo.</p> <p>-Mafoko le ditemana ka moka di hlamilwe ka nepagalo, di tšweletša tlhalošo gabotse.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Ditaba di a latelana ebile di a nyalelana.</p> <p>-Mafoko le ditemana di hlamilwe ka nepagalo le tlhalošo e pepeneneng.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Dintlha tše nnyane tša maleba di tšweleditšwe.</p> <p>-Mafoko le ditemana gantši di hlamilwe ka tshwanelo le tlhalošo e tloga e kwagala.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Dintlha tše dingwe tša maleba di laeditšwe.</p> <p>-Diphošo hlamegong ya ditemana le mafoko le ge tlhalošo e kwagala.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Bohlatse bja dintlha tša maleba.</p> <p>-Mafoko le ditemana di fošagetše le ge tlhalošo ka kakaretšo e kwagala.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – telele kudu/ kopana kudu.</p>	<p>-O fela a etšwa tseleng, go boima go latela kakaretšo ya dikgopolo.</p> <p>-Mafoko le ditemana ga se tša hlamega, tlhalošo ga e kwagale.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – teletšana / kopananyana.</p>	<p>-Dikgopolo di tšwele tseleng, di šarakane ebile di hlakahlakane.</p> <p>-Mafoko le ditemana di šarakaneebile ga di tsenelane.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – teleletelele/ kopanakopana.</p>

KAROLO YA B: RUBIRIKI YA GO LEKOLA DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE (30)

	Khouto 7: Bokgoni bjo bo botse go fetiša. 80–100%	Khouto 6: Bokgoni bjo bo botse kudukudu. 70–79%	Khouto 5: Bokgoni bjo bo botse kudu. 60–69%	Khouto 4: Bokgoni bja go kgotsofatša. 50–59%	Khouto 3: Bokgoni bjo bo lekanego. 40–49%	Khouto 2: Bokgoni bja go išega. 30–39%	Khouto 1: Bokgoni bja go hlaelela kudukudu. 0–29%
	16–20	14–15½	12–13½	10–11½	8–9½	6–7½	0–5½
D=DITENG P=PEAKANYO S=SEBOPEGO	-Tsebo e botsebotse ya dinyakwa tša setšweletšwa. - Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, ga a tšwe tseleng. -Diteng le dikgopolo di a nyalelana, setšweletšwa se na le dintlha tša go thekga ditaba. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse kudukudu. -O šomišitše melao ka moka ya maleba ya sebopego.	-Tsebo ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, ga go na le go tšwa tseleng. -Nyalelano ya diteng le dikgopolo ke ya godingwana, di na le dintlha tša go thekga setšweletšwa. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse kudu. -O šomišitše melao ya maleba ya sebopego gabotse.	-Tsebo ya go kwagala ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, o tšwele tseleng gannyane. -Setšweletšwa se tloga se nyalelana ka diteng le dikgopolo. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse. -O šomišitše melao ye mentši ya maleba ya sebopego.	-Tsebo ya go kgotsofatša ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o tšwele tseleng, fela se ga se thibe tshalošo. -Setšweletšwa se nyakile go nyalelana ka diteng le dikgopolo, se na le dintlha tše dingwe tša go thekga sererwa. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go amogelega sa lelemetlaleletšo la pele. -O šomišitše melao ya maleba ya sebopego.	-Tsebo ya magareng ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Dikarabo tša mešomo di laetša tebelelo e tshetshe. -Moithuti o tšwele tseleng, tshalošo ga e kwagale gabotse. -Nyalelano ya go lekanela ya dikgopolo le diteng, setšweletšwa se na le dintlha tše mmalwa tša go thekga sererwa. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse sa lelemetlaleletšo la pele. -O na le tsebo e nnyane ya dinyakwa tša sebopego, o tlogetše melao ye bohlokwa.	-Tsebo ya go lekanela ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Dikarabo tša mešomo di laetša tebelelo ya go lekanela. -Moithuti o tšwele tseleng, tshalošo ga e tšwelele mo go ntši. -Setšweletšwa ga se nyalelane ka dikgopolo le diteng mo go ntši, se na le dintlha di se kaenyana tša go thekga sererwa. -Ga go na bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo. -O šomišitše melao ya sebopego ka go se e kwešiše, e mengwe e tlogetše.	-Ga go na tsebo ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Setšweletšwa se šarakane ebile se a hlakahlakanya, tshalošo ga e kwagale mo go ntši. -Ga go na nyalelano ya dikgopolo le diteng, se na le dintlha tše nnyane kudu tša go thekga sererwa. -Peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo ga e kgotsofatše. -Setšweletšwa se hlagišitšwe ka bofokodi. -Ga se a šomiša melao ya maleba ya sebopego.
(MEPUTSO 20)							
D = 10 P = 05 S = 05							

	<u>8–10</u>	<u>7–7½</u>	<u>6–6½</u>	<u>5–5½</u>	<u>4–4½</u>	<u>3–3½</u>	<u>0–2½</u>
<p>P =POLELO S =SETAELE P =PALOBO- HLATSE</p> <p>(MEPUTSO 10)</p> <p>P = 05 S = 03 P = 02</p>	<p>-Polelo ya setšweletšwa mo go ntši ke ya maleba ebile e hlamilwe gabotse.</p> <p>-Tlotlontšu mo gohle e nepagetše go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele mo go ntši se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se tloga se sena le ge e le phošwana go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamilwe gabotse kudu ka maleba.</p> <p>-Tlotlontšu e nepagetše kudu go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se nepagetše kudu.</p> <p>-Setšweletša ga se na le phošo go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamilwe gabotse ebile ke sa maleba.</p> <p>-Tlotlontšu e tloga e nepagetše go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se tloga se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se tloga se se na le phošo go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e nyakile go kgotsofatša. Dipošo ga di thibele kelo ya dintlha.</p> <p>-Tlotlontšu e nyakile go kgotsofatša go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se nyakile se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se sa na le dipošo le ge se laetša go badišišwa le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele e nyakile go ba bja maleba.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamegile gabotsenyana, se na le dipošo tše ntši.</p> <p>-Tlotlontšu e lekanetše ebile ga se ya swanela morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se na le dipošo.</p> <p>-Setšweletšwa se na le dipošo tše ntši le ge se laetša se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – telele kudu/ kopana kudu.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e a fokola ebile go boima go e latela.</p> <p>-Tlotlontšu e nyaka phošollo ya go tsenelela le gona ga e a lokela morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele ga se sepelelane le sererwa.</p> <p>-Setšweletšwa se tletše ka dipošo ebile se a hlakahlakanya le ge se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba- telelelele/kopanakopana.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e a fokola ebile go boima go e latela.</p> <p>-Tlotlontšu e nyaka phošollo ebile ga se ya lokela morero.</p> <p>-Setaele ga se sepelelane le sererwa.</p> <p>-Setšweletšwa se tletše ka dipošo ebile se a hlakahlakanya le ge se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba- telelelele/kopanakopana.</p>

**KAROLO YA C: RUBIRIKI YA GO LEKOLA DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA LE DITŠWELETŠWA TŠA TSEBIŠO,
MELAETŠA LE MAHLAKORENTŠI (20)**

	Khouto 7: Bokgoni bjo bo botse go fetiša. 80–100%	Khouto 6: Bokgoni bjo bo botse kudukudu. 70–79%	Khouto 5: Bokgoni bjo bo botse kudu. 60–69%	Khouto 4: Bokgoni bja go kgotsofatša. 50–59%	Khouto 3: Bokgoni bjo bo lekanego. 40–49%	Khouto 2: Bokgoni bja go išega. 30–39%	Khouto 1: Bokgonibja go hlaelela kudukudu. 0–29%
	<u>10½–13</u>	<u>9½–10</u>	<u>8–9</u>	<u>6½–7½</u>	<u>5½–6</u>	<u>4–5</u>	<u>0–3½</u>
<p>D =DITENG, P =PEAKANYO S =SEBOPEGO</p> <p>(MEPUTSO 13)</p> <p>D = 07 P = 03 S = 03</p>	<p>-Tsebo e botsebotse ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, ga a tšwe tseleng. -Diteng le dikgopolo di a nyalelana, setšweletšwa se na le dintlha tša go thekga ditaba. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse kudukudu. -O šomišitše melao ka moka ya maleba ya sebopego.</p>	<p>-Tsebo ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, ga go na le go tšwa tseleng. -Nyalelano ya diteng le dikgopolo ke ya godingwana, di na le dintlha tša go thekga setšweletšwa. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse kudu. -O šomišitše melao ya gabotse.</p>	<p>-Tsebo ya go kwagala ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o hlokometše tebelelo ya ditaba, o tšwele tseleng gannyane. -Setšweletšwa se tloga se nyalelana ka diteng le dikgopolo. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse. -O šomišitše melao ya mentši ya maleba ya sebopego.</p>	<p>-Tsebo ya go kgotsofatša ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o tšwele tseleng, fela se ga se thibeke tlhalošo. -Setšweletšwa se nyakile go nyalelana ka diteng le dikgopolo, se na le dintlha tše dingwe tša go thekga sererwa. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go amogelega sa lelemetlaleletšo la pele. -O šomišitše melao ya maleba ya sebopego.</p>	<p>-Tsebo ya magareng ya dinyakwa tša setšweletšwa. Dikarabo tša mešomo di laetša tebelelo e tshetshe. -Moithuti o tšwele tseleng, tlhalošo ga e kwagale gabotse. -Nyalelano ya go lekanela ya dikgopolo le diteng, setšweletšwa se na le dintlha tše mmalwa tša go thekga sererwa. -Bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo se tšweleditše setšweletšwa sa go hlamega gabotse sa lelemetlaleletšo la pele. -O na le tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša sebopego, o tlogetše melao e bohlokwa.</p>	<p>-Tsebo ya go lekanela ya dinyakwa tša setšweletšwa. Dikarabo tša mešomo di laetša tebelelo ya go lekanela. -Moithuti o tšwele tseleng, tlhalošo ga e tšwelele mo go ntši. -Setšweletšwa ga se nyalelane ka dikgopolo le diteng mo go ntši, se na le dintlha di se kaenyana tša go thekga sererwa. -Ga go na bohlatse bja peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo. -O šomišitše melao ya sebopego ka go se e kwešiše, ye mengwe e tlogetšwe.</p>	<p>-Ga go na tsebo ya dinyakwa tša setšweletšwa. -Moithuti o tšwele tseleng, tlhalošo e no se kwagale ka gohle. -Setšweletšwa se šarakane ebile se a hlakahlakanya, tlhalošo ga e kwagale mo go ntši. -Ga go na nyalelano ya dikgopolo le diteng, se na le dintlha tše nnyane kudu tša go thekga sererwa. -Peakanyo le/ sengwalwakakanywa sa mathomo ga e kgotsofatše. -Setšweletšwa se hlagišitšwe ka bofokodi. -Ga se a šomiša melao ya maleba ya sebopego.</p>

	<u>6-7</u>	<u>5-5½</u>	<u>4½</u>	<u>3½-4</u>	<u>3</u>	<u>2½</u>	<u>0-2</u>
<p>P =POLELO S =SETAELE P =PALOBO- HLATSE</p> <p>(MEPUTSO 7)</p> <p>P = 03 S = 02 P = 02</p>	<p>-Polelo ya setšweletšwa mo go ntši ke ya maleba ebile e hlamilwe gabotse.</p> <p>-Tlotlontšu mo gohle e nepagetše go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele mo go ntši se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se tloga se se na le ge e le phošwana go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamilwe gabotse kudu ka maleba.</p> <p>-Tlotlontšu e nepagetše kudu go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se nepagetše kudu.</p> <p>-Setšweletša ga se na le phošo go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamilwe gabotse ebile ke sa maleba.</p> <p>-Tlotlontšu e tloga e nepagetše go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se tloga se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se tloga se se na le phošo go laetša gore se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ke bja maleba go ya ka ditaelo.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e nyakile go kgotsofatša. Dipošo ga di thibele kelo ya dintlha.</p> <p>-Tlotlontšu e nyakile go kgotsofatša go ya ka morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se nyakile se nepagetše.</p> <p>-Setšweletšwa se sa na le dipošo le ge se laetša go badišišwa le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele e nyakile go ba bja maleba.</p>	<p>-Setšweletšwa se hlamegile gabotsenyana, se na le dipošo tše ntši.</p> <p>-Tlotlontšu e lekanetše ebile ga se ya swanela morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele se na le dipošo.</p> <p>-Setšweletšwa se na le dipošo tše ntši le ge se laetša se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – telele kudu/ kopana kudu.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e a fokola ebile go boima go e latela.</p> <p>-Tlotlontšu e nyaka phošollo ya go tsenelela le gona ga e a lokela morero, baamogedi ba tshedimošo le kamano.</p> <p>-Setaele ga se sepelelane le sererwa.</p> <p>-Setšweletšwa se tletše dipošo le ge se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – teletšana/ kopananyana.</p>	<p>-Tlhamego ya setšweletšwa e a fokola ebile go boima go e latela.</p> <p>-Tlotlontšu e nyaka phošollo ebile ga se ya lokela morero.</p> <p>-Setaele ga se sepelelane le sererwa.</p> <p>-Setšweletšwa se tletše ka dipošo ebile se a hlakahlakanya le ge se badišišitšwe le go ntšhwa dipošo.</p> <p>-Botelele ga se bja maleba – teleletelele/ kopanakopana.</p>

KAROLO YA A: DITAODIŠO**Ditaodišo tšeo di botšišitšwego.**

- 1 le 3 ke ditaodišokanego.
- 2, 4 le 6 ke ditaodišotlhalošo.
- 5 ke taodišokahlaahlo
- 7 ke taodišokakanywa
- 8 ke taodišongangišano.

Taodišokanego**Tlhalošo**

Taodišokanego e laodiša tiragalo ye e fetilego. E ka ngwalwa go tšwa lehlakoreng le lengwe le le lengwe.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ya go anega:

- Tiragalo e swanetše go kgodiša le ge e theilwe godimo ga nonwane.
- Gantši taodišo ye e ngwalwa ka lebaka le le fetilego.
- Ditemana tša matseno di swanetše go tanya šedi ya mmadi.
- Tiragalo ge e le ye botse e swanetše go ba le ntlha yeo e e laetšago.
- Thumo ya moswananoši ya go kgahliša e a kgotsofatša.
- Kgahlego ya mmadi e swanetše go lotwa go fihla mafelelong.
- Taodišo ya go anega gantši e na le mokgwa wa go hlaloša.

Taodišotlhalošo**Tlhalošo**

Ka taodišotlhalošo, mongwadi o hlaloša selo se sengwe gore mmadi a kgone go itemogela sona. Motho goba selo se sengwe a/se ka hlalošwa.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ye:

- Mongwadi o swanetše go hlagiša seswantšho ka mantšu.
- Kgetha mantšu le dikgopolo ka tlhokomelo gore o fihlelele seo se nyakegago.
- Dikakanyo tša maleba le go bona, go kwa, go kgwatha, modumo le tatso di ka šomišwa go dira gore tlhalošo e kwešišege.
- Diriša dikapolelo ka tsela ya maleba.
- O swanetše go ba le boitemogelo bja hlogo yeo o ngwalago ka yona.

Taodišokahlaahlo**Tlhalošo**

Taodišo ye ga e na maikutlo a mongwadi. Yona e leka go tšweletša mahlakore a mabedi a poledišano ka go lekana. Mongwadi o hlokomela dintlha tša go fapana tša hlogo ye gomme a hlagiša dikgopolo tša go fapana ntle le go tšea lehlakore. Mongwadi a ka ba le thumo ye e itšeng mafelelong a taodišo, eupša dintlha tša go thekga goba go ganetša di swanetše go lekalekana le go kwagala.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa taodišong ye:

- Mongwadi o swanetše go kwešiša le go lebeledišiša mahlakore a mabedi a taodišo ntle le go tšea lehlakore.
- Taodišo e swanetše go kwagala le go ikema ka dintlha. Seo se ra gore e se huetšwe ke maikutlo a mongwadi.
- Dikahlaahlo e be tša moya wo o fodilego, tša go naganwa gabotse le go thekgwa ka tshwanelo.
- Segalo e be sa go hloka khuduego eupša e be seo se kgodišago sa go hloka lenyatšo.
- Mongwadi a ka fa maikutlo a gagwe mafelelong a taodišo eupša seo e se be thumo ya taodišo.

Taodišokakanywa**Tihalošo**

Ka taodišokakanywa mongwadi o akanya kgopolo gomme a tšweletša maikutlo a gagwe go ya ka fao a gopolago ka gona.

Mongwadi a ka lebelela morago gomme a hlaloša tše di diregilego.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišo ye:

- Maikutlo le khuduego di kgatha tema ye bohlokwa taodišong ye.
- Karolo ye kgolo ya taodišo e ka ba tlhalošo.
- Ditlhalošo di swanetše go kwagala di be di ikemišetše go tsošološa maikutlo a mongwadi.
- Dikgopolo tšeo di hlagišwago di swanetše go tšweletša bonnete bja mongwadi le boyena bja gagwe.

Taodišongangišano**Tihalošo**

Ka taodišongangišano mongwadi o na le kgopolo ye e itšeng goba ntlhakemo gomme a fe dintlha tša go fahlela goba go thekga maemo a gagwe. Kgopolo ya mongwadi e swanetše go kwešišega taodišong ka moka. Ka taodišo ye mongwadi o leka go kgodiša goba go fekeetša mmadi gore a kwane le kgopolo ya gagwe.

Tšeo di swanetšego go hlokomelwa ge go ngwalwa taodišongangišano:

- Thoma ka go laetša kgopolo ya gago ka tsela ya maatlakgogedi mabapi le hlogo.
- Efa dintlha tša go fahlela kgopolo ya gago le go thekga seo.
- Mongwadi o tla tsepelela dintlha tša go ganetšana le kgopolo ye e filwego.
- Bjalo ka mongwadi wa taodišo ye, tšweletša dikgopolo tše maatla ka ge taodišo ye e ama kudu maikutlo a gago.
- Ditlabelo tša makgethe le tsebo ya go kgodiša di swanetše go šomišwa.
- Polelo e swanetše go ba ye maatla gore e hlahle maikutlo a mmadi. Hlokomela gore polelo e se be ye mpe.
- Thumo le yona e swanetše go ba ye maatla, ya go kwala le go kgodiša.

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE**2.1 Lengwalo la segwera.**

- Lengwalo le swanetše go laetša gore mongwadi o tsebana ebile o tlwaelane le moamogedi.
- Maikemišetšo a lengwalo a swanetše go tšweletša polelo ya go lebogiša.
- Retšistara le segalo e be tša maleba.
- Lengwalo le laetše tše di latelago:
 - Sebopego le botelele tša maleba.
 - Atrese ya mongwadi/moromedi.
 - Madume/ matseno
 - Mafetšo a maleba – Mogwera wa gago ...

2.2 Bophelo bja mohu

Bo laetše dintlha tše di latelago:

- E be bjo bo kopana.
- Mohu o belegwe neng, kae le gore o hlokofetše neng.
- Dithuto tša mohu le mešomo yeo mohu a bego a e dira setšhabeng.
- Maemo a lenyalo le bana ba gagwe.
- Bao a ba tlogetšego morago bj.bj

2.3 Pego

E swanetše go laetša tše di latelago:

- Boithekgo/bokamorago bja pego
- Diteng tša kopano
- Diteng di akaretše dikgopolokgolo le dikgopolotlaleletšo
- E tšweletše matseno, mmele le bofelo
- E laetše kgodišo ya tatelano ya dikgopolo.
- Tšhomišopolelo ya maleba.
- Retšistara le segalo tša semmušo
- E laetše ditšhišinyo.
- E laetše bohlatse bjo bo kgodišago bja dipoledišano tše di swerego le ba mokgahlo wa baruriši.

Sebopego

- Hlogo
- Atrese le letšatšikgwedi.
- Ditumedišo.
- Hlogo ya taba.
- Tšweletšo.
- Tharollo le ditšhišinyo.
- Leina le boitsebišo bja moithuti le Tshaeno.

2.4 Athekele

E laetše tše di latelago:

- Hlogo ya taba yeo e begelago babadi ka seo se anegwago.
- Hlogo ya taba e be yeo e gogago mahlo a babadi.
- Go be le dihlogo tša dikgopolotlaleletšo le temana yeo e hlahlago le go godiša kgahlego go hlatholla kanegelokgolo.
- Kanegelo e tšweletšwe ka ditemana tše pedi goba tše tharo tše kopana.
- Ditemana tše dingwe di hlaloše diteng, mola tše dingwe di hlaloša ditaba tša bokamorago.
- Tsopolwa goba tšhišinyo e ka šomišwa bjalo ka temana ya mafelelo ya go tswalela.
- Polelo e be yeo e tsošago maikutlo le go hlohleletša.
- Mafelelong efa ka botlalo leina le boitsebišo bja motho yo a ka kgokaganywago go ka fa ditaba ka botlalo ge go hlokega.

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA

3.1 Karata ya taletšo

E laetše dintlha tše di latelago:

- Go mengwa mang?
- O mengwa ke mang?
- O memelwa eng (Tshedimošo ka morero wa letšatši leo)
- Letšatši
- Lefelo
- Nako
- Mohuta wa diaparo tša letšatši leo
- Nomoro ya mogala go amogela/leboga memo

3.2 Poskarata

E laetše dintlha tše di latelago:

- Tšatšikgwedi
- Nako
- Lefelo
- Morero
- Retšistara le polelo e be tša maleba
- E be ka gare ga lepokisana
- Fonte ya maleba

Ka morago	Ka pele
Ditumedišo	Tšhupabodulo
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	
Molaetša	
E tšwa go:	

3.3 Ditaelo

Di laetše tše di latelago:

- Di mabapi le eng?
- Di tšweletšwe ka mokgwa wa ntlha ka ntlha.
- E be tšeo di kwagalago.
- E be tša malebana le lefelo, gammogo le baamogedi ba tshedimošo.

Mohlala:

- Polokego nakong ya ge a eme motšheneng wa pankana.
- Tshwaro ya khoutu ya sephiri.
- Go latela ditaetšo tša motšhene.
- Go emela motšhene go lokolla tšhelete.
- Go emela karata ya pankana le
- Go e boloka ka tshwanelo.